

Az Országmeztartó Erős Apolka műhelyében

Képek forrása:
https://erosapolka.blogspot.com/2016_08_01_archive.html

Érkezik a szobor a főtérré

„BÉLA, ISTEN KEGYELMÉBŐL MAGYARORSZÁG ... KIRÁLYA” 770 ÉVE ÍRTÁK LE ELŐSZÖR DUNAKESZI NEVÉT

Értékek és emlékek a Révész István Helytörténeti Gyűjteményben

Dunakeszi főterét és új gimnáziumát is IV. Béla Árpád-házi magyar királyról (1235–1270) nevezték el, akinek idén ünnepeljük születése 790., míg halála 755. évfordulóját. Nekünk, dunakeszieknek azonban kedves dátum 1255, hiszen idén 770 éve az ő egyik adománylevelében írták le először Dunakeszi nevét Kesz (ejtsd: Keszű) formában.

IV. Béla király gyermekkorát nem nevezhetnénk éppen egyszerűnek: 7 éves volt, amikor Bánk bán vezetésével a magyar urak meggyilkolták édesanyját, Gertrudis-t és 16 évesen végig kellett néznie, ahogyan édesapja, II. András király (1205–1235) kénytelen volt aláírni az Aranybullát, ezzel megkötve a mindenkori uralkodó kezét, és nagyobb teret engedve a rendeknek. A herceg ráadásul nem volt túl jó viszonyban édesapájával, ellenezte annak birtokadományozási politikáját, és a főurak egy csoportja Bélát támogatta.

Amikor IV. Béla néven trónra került legfőbb célja az volt, hogy helyreállítsa a megtépázott királyi tekintélyt. Teátrális intézkedései mellett – állítólag elégettette a trónteremben a sajátján kívül az összes ülőal-

kalmatosságot, hogy rajta kívül senki ne foglalhasson helyet – fontos, és valóban húsba vágó rendelete volt az egyházi és világi birtokok visszavétele annak érdekében, hogy a királyi haderő és familiárisi rendszer hatalmát így is növelje. A Magyar Királyság keleti határain megjelenő, már a tatárok elől menekülő kunokat IV. Béla befogadta. A félnomád életmódhoz szokott kunok és a feudális rendszerben élő magyarság között számos konfliktusra került sor, míg végül a magyar urak meggyilkoltatták a kunok vezetőjét, mire amazok rabolva-pusztítva végigdúlták az országot – épp a tatárjárás előestjén.

1240 végén a mongol hadak (tatárok) már az országhatárhoz értek: a támadás nem üres szóbeszéd volt, valós fenyegetéssé vált. A tatár

hadak három irányból zúdultak hazánk területére. IV. Béla pedig segítséget kért (de nem kapott) a pápától, a német-római császártól és a szomszédos területek uralkodóitól egyaránt. A királynak így egyedül kellett szembenéznie a hatalmas, jól szervezett és fegyelmezett sereggel. A magyar hadvezetés célja az volt, hogy Pesttől minél távolabb ütközzön meg a tatárokkal, és erre a muhi síkságot szemelte ki. Április 10-én a meginduló tatár sereget még sikerült feltartóztatni, de másnap hajnalban a mongolok rátámadtak a szeptembertáborra, amely – védelem helyett – gyakorlatilag foglyul ejtette az alvó magyar sereget. A király és a had is menekülni volt kénytelen. A király előbb Pozsony, majd Bécs felé vette az irányt, végül az Adriai-tengerhez

A művész és alkotása – avatás előtt

indult. Trau várában (ma: Trogir, HR) érte őt és családját az újabb tatár támadás.

1242 tavaszán a tatárok – váratlanul és máig nem teljesen tisztázott okokból – felhagytak Trau ostromával, és kivonultak az országból. Ezzel kezdődött meg IV. Béla uralkodásának második szakasza, az a korszak, amiért a hálás utókor az országmegtartó vagy második honalapító mellékneveket adományozta neki. A király nagysága abban is megmutatkozott, hogy saját korábbi politikáját felülvizsgálva, jelentős birtokadományozásokban kezdett az elpusztult országban. Egyúttal azt is kikötötte, hogy az új földesuraknak kőből épített erősségeket (várakat) kell emelniük, amelyek egy újabb tatár támadáskor a nép számára védelmet jelenthetnek.

Ebben az időszakban kelt az az adománylevél, amelyet ma a legrégebbi írott forrásként ismerünk Du-

nakeszi múltjából. Nem csak a falu nevét, de annak története egy részét is őrzi a dokumentum.

„Mi, Béla, Isten kegyelméből Magyarország, Dalmácia, Horvátország, Ráma, Szerbia, Galícia, Lodoméria és Kumánia [Kunország] királya, üdvözetünket küldjük Krisztus, mindenki Megváltója minden hívének, aki ezt az oklevelet olvassa. Ezzel szeretnénk felhívni minden jelenlévő és az utókor figyelmét arra, hogy amikor mi, Kezsw földjét, amely Pest vármegyében fekszik, és amelyet János fiai, Conch, Péter és János kik örökösök nélkül haltak meg, örökösen birtokoltak, örökös birtokába átadtuk szeretett és hűséges Seywredus-unknak, Fejér ispánjának, szolgálataiért cserébe, amelyeket hűségesen és ájtatossággal tett értünk és országunkért. [...] Ezért íteltük végleges ítélettel Kezsw említett földjét Seywredus ispánnak, örököseinek és utódainak”.

Tudjuk, hogy a település legkésőbb az 1170-es években már biztosan létezett pontosan annak a Jánosnak és fiainak birtokában, akik az új tulajdonos, Seywredus ellen fellépnek. Utóbbi (nagy valószínűséggel) német lovag volt, aki Melkből származott és akkor állt be IV. Béla király seregébe, amikor az a Babenbergeket öröksége kapcsán harcba keveredett a mai Ausztria területén II. Ottokár cseh királlyal. Seywredus eredeti neve minden bizonnyal Siegfried volt.

Településünkön, a róla elnevezett főtéren áll IV. Béla király szobra, amelyet Erős Apolka tervezett és 2016. augusztus 20-án avatta fel a város közössége. Ezzel olyan alkotás került a város központi részére, amely jól jelzi: az uralkodó valóban mindent megtett a feldúlt ország újjáépítése érdekében.

DR. KERÉKES DÓRA
GYŰJTEMÉNYVEZETŐ
RÉVÉSZ ISTVÁN
HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY

Fotó: kozterkep.hu

Szoboravatás